

Georg Brandes' tale i Uppsala

Taler

Georg Brandes
Kritiker og litteraturforsker

Sted

Uppsala, Sverige

Omstændigheder

Talen er holdt i maj 1889, men den præcise dato kendes ikke.

- 1 Det er over tolv Aar siden, jeg sidst var i Uppsala, og det har været mig kært at gense Byen, interessant at iagttage de Forandringer, der siden da er foregaaede her.
- 5 Her er siden da blevet bygget et nyt Universitetshus, og her er vokset en ny Ungdom op.

Disse to Ting: Universitetet og Ungdommen, er hinanden temmelig ulige. Universitetet er rigt, Ungdommen er det ikke. Universitetet er prægtigt,

- 10 Ungdommen snarere uanselig. Universitetet er trods sin Nyhed gammelt, Ungdommen er ung.

Denne Universitetsbygning er som et Billede paa visse moderne Stater: mange Penge anvendte paa det Ornamentale, faa paa det Nyttige. Forhallen er rig som

- 15 en Civilliste, Festhallen er pompøs som et Hof, Kanslerrummet dyrt som Forvaltningen, men med Undervisningsrummene er det tarveligt bevendt, som i Almindelighed med Undervisning i Landene.

Det Hele er som et stort Minervatempel, hvor de bedste Rum synes byggede til

- 20 Dyrkelse af Musikens og Dansens Muser, af Statens Autoritet, af Consistoriums retfærdigt straffende Myndighed, men hvor man dog har levnet nogle Smaarum og Skammekroge til Cultus af den Gudinde, for hvem Templet egenlig var opført.

- 25 Det Hele er vel egnet til at indgyde Ungdommen Lyst til at avancere, en gavnlig Ærgerrighed.

Alt tilraaber her den Unge: Vox og stig og bliv Professor! Saa længe du er ung,
30 sidder du paa Bænke, der synes efterlignede efter en Fængselskirkes, hvor Blæk
og Pen og alle Meddelelsesmidler er Fangerne forbudne, og hvor Væggene er
nøgne. Bliv Professor! Saa faar du bløde Stole, dejlige Skrivematerialier og
skønne Malerier af store Mestres paa Væggen!

35 Bygningen synes at sige: Her staar det Pyntelige og Autoritære i første Linje, det
Gavnlige i anden, Friheden i tredje. Portalens Indskrift advarer forsigtigt mod
Tankens Frihed og minder derved om den berømtre Indskrift af Dante:
Lasciate ogni speranza voi ch' [e] ntrate.

40 Det Næste, der er kommet til, siden jeg var her sidst, er en Ungdom. Det er
noget Sjældent paa Universiteter. Kielland har engang sagt: Studenter er
vordende Embed[s]mænd, og Embedsmænd er vordende Reaktion. Rimeligvis
er det ogsaa paa den Studenterflok, der aarligt ankommer til Jordens
Universiteter, at Schiller har tænkt, da han skrev sit Epigram:

45 So viel neue Feinde der Wahrheit! Es blutet das Herz mir,
Seh' ich das Eulengeschlecht, das zum Lichte sich drängt.

Staten beskytter i alle Lande Videnskaben, og den mener det i alle Lande
50 alvorligt dermed. Men det ligger i Sagens Natur, at den helst beskytter den
Videnskab, den velsindede, neutrale, med hvilken Staten og det officielle
Samfund er tjent. Universitetet i Danmark har paa sin Façade en Ørn med
Indskrift *coelestem adspicit lucem* (den skuer mod det himmelske Lys). Staten
som Stat foretrækker for alle andre Ørne saadanne, hvis Kløer er klippede og
55 hvis Vinger man har stækket.

De unge Mænd, som trods Modstand fra saa mange Sider har dannet
Foreningen *Verdandi* og holdt ud i den, har villet være en virkelig Ungdom,
Videnskabens og Kundskabens unge Garde, en Lysets Riddervagt, som Tegnér
60 siger. De har havt Mod og Vilje, sjældne Egenskaber nutildags.

De kender Alle H. C. Andersens Eventyr *Klokken*. Men lad mig fortælle Dem
det paa min Maade.

65 Det handler om den usynlige Klokke, som i Eventyrlandet lød med en saa
lokkende og dragende Magt, at Menneskene blev helt forunderligt tilmode

derived.

70 Kongen lovede, at den, som kunde opdage, hvorfra Lyden kom, skulde faa en
udmærket Gage og Titel af Klokker eller Overklokker, og det selv om der ikke
var nogen Klokke. Mange gik da ud i Skoven for det gode Levebrøds Skyld; dog
den Eneste, der kom tilbage med en Art Forklaring, havde saa lidt som de Andre
været dybt nok inde. Men han sagde, at Klokkelyden kom fra en meget stor
75 Ugle, en Slags Visdomsugle, der slog sit Næb mod et gammelt Træ, og saa blev
han ansat som Overklokker og skrev hvert Aar en lille Afhandling om Uglen;
men lige meget vidste man. Og mange Andre gik ud for at søge; de fleste blev
trætte og vendte tidligt om.

80 En hel Klasse blev staaende ved en lille Klokke i en idyllisk gammel Kirkes
Taarn. De betænkte ikke, at saadan en lille Klokke umuligt kunde være Aarsag
til det dragende Klokkespil, og de slog sig med deres lille Haab og lille Længsel til
Ro ved dette Klokketaarn, ved det bestaaende Samfunds lille Kirkelighed.

85 Og efterhaanden blev der flere og flere Visdomsugler og flere og flere
Kirkeklokker. Og alle fik de deres Klokkere og Overklokkere og Erkeklokkere,
og tilsidt dannede disse Mænd Klokkernes store Forbund, og da tiltog de sig al
Magt i Landet. Og med deres Kimen og Ringen overdøvede de i de Allerflestes
Øren den store usynlige Klokkes Klang. Yderst faa hørte den endnu. Per Døver
90 og Kirsten Kimer kom til Magten. Per Døver tog sig af Religionen og Kirsten
Kimer af Moralen. Og de delte Magten imellem sig.

Unge Mænd! De har trods al denne Ringen af Per Døver og Kirsten Kimer hørt
den store usynlige Klokkes dragende, løkkende Lyd!

95

Tak fordi De ikke vilde gøre den gamle Saga om igen!

Kilde

Brandes, G. (1920). Taler. København og Kristiania: Nordisk Forlag.

100

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Festtale

105

URI

110

115

120

125

130

135

140